CZU: 330.59 + 364.668

DIMENSIUNILE BUNĂSTĂRII FACTORULUI UMAN ÎN CONTEXTUL MEDIULUI DINAMIC AL SOCIETĂȚII

THE DIMENSIONS OF HUMAN WELL-BEING IN THE CONTEXT OF THE DYNAMIC ENVIRONMENT OF SOCIETY

Mihaela BALMUȘ-ANDONE ORCID: 0000-0002-5025-3351
Universitatea de Stat din Moldova email: mihaela.balmus@usm.md

Abstract. *A major concern for humanity in the contemporary world is the well-being of the population. The concept of "population well-being" encompasses multiple dimensions, including various aspects of human life. Generally, the improvement of individuals' well-being relies on two main sources: the economy, which provides the financial resources necessary for a decent living and the social policies which act as a guarantee for the population to thrive. However, it is known that human development models based solely on economic growth are incomplete or not enough. Thus, the research methodology is based on addressing various perspectives regarding the multidimensionality of well-being. These perspectives are synthesized from various bibliographic sources, as well as methodologies proposed by international organizations focused on this area. The conclusions reflect the complexity of the concept, including its perception (objective or subjective). In the same vein, it is worth highlighting that reduced welfare has significant downsides and extends far beyond than just how the employees feel.*
Keywords: *human factor, well-being dimensions, dynamic environment factors, costs.*

Introducere

O problemă care preocupă extrem de mult omenirea în lumea contemporană este cea referitoare la care ar fi ingredientele unei societăți sănătoase, care să ofere cetățenilor oportunități, fericire și o calitate înaltă a vieții. Noțiunea de bunăstare a populației este una care înglobează mai multe dimensiuni, incluzând diversele aspecte ale vieții umane. Astfel, potrivit opiniei profesorului de la Universitatea Lawrence Michael E. Porter, modelele dezvoltării umane care se bazează doar creștere economică sunt incomplete [3]. Autorul subliniază ideea că, națiunile care prosperă oferă drepturi personale, nutriție și îngrijire medicală de bază, precum și sustenabilitatea ecosistemului și acces la educație avansată.

Astfel, bunăstarea factorului uman într-un mediu social dinamic, include aspecte esențiale care determină îmbunătățirea calității vieții indivizilor dar și capacitatea acestora de a se adapta și prospera în condiții în continuă schimbare. Anume identificarea și detalierea conținuturilor respectivelor dimensiuni și constituie subiectul care urmează a fi dezvoltat în studiul prezentat.

Metodologie

Metodologia cercetării se bazează pe abordarea diverselor puncte de vedere privind multidimensionalitatea bunăstării. Respectivele puncte de vedere sunt sintetizate din diverse surse bibliografice, precum și în baza unor metodologii propuse de organismele internaționale cu preocupări în domenii privind dezvoltarea umană și calitatea vieții. Studiul se bazează pe abordare multidimensională și integrativă, axându-se pe identificarea și analiza principalelor dimensiuni ale bunăstării factorului uman și evidențierea modului în care mediul dinamic o influențează. Semnificativă este și focusarea pe analiza corelațiilor în sensul identificării legăturilor dintre dimensiunile bunăstării cu factorii externi.și dezvoltarea sustenabilă, creând un mediu favorabil pentru creșterea economică și stabilitatea socială pe termen lung.

Rezultate și discuții

Într-o lume în continuă transformare, devine imperios necesar să se răspundă provocărilor complexe ale societății moderne. În aceste condiții, bunăstarea factorului uman a devenit prioritate esențială, abordarea multidimensională a acesteea creând premise favorabile pentru politici și programe eficiente de promovare a bunăstării. Rapotându-ne la semnificația (în etapa modernă) a conceptului de bunăstare, se evidențiază ideea că aceasta presupune „grija statelor față de persoanele expuse riscului de excluziune socială". În aceeași ordine de idei, conceptul este atribuit și „dreptului omului la un nivel de trai decent" [6]. Astfel, dimensiunile bunăstării cu impact asupra factorului uman se referă la o serie de aspecte importante care, în esență, contribuie la îmbunătățirea calității vieții indivizilor dar și la capacitatea acestora de a se adapta și prospera în condiții în continuă schimbare. Aceste aspecte includ sănătatea, educația, condițiile de mediu etc. Într-un mediu societal dinamic, acestea măsoară progresul în furnizarea de beneficii sociale, determinând mai multe elemente de impact (Figura 1).

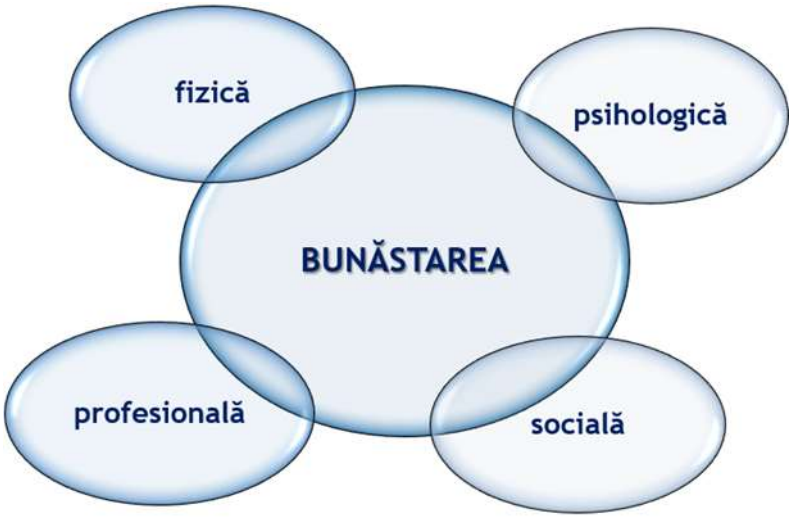

Figura 1. Aspectele de bază ale bunăstării
Sursa: Elaborat de autor

Fiind un concept complex, bunăstarea își are izvorul din două surse de bază și anume, pe de o parte economia, care oferă sursele financiare necesare pentru un trai decent, și, pe de altă parte, politica socială, ca un garant al bunăstării [7]. Complexitatea abordării acestui concept demonstrează faptul, că deși extrem de abordată noțiunea, aceasta totuși nu are o definire unanim acceptată. Ea se poate referi la conturarea situației vieții oamenilor, reflectată inclusiv prin așa-numitul Indice de progres social, conceptualizat în 2015 de M. Porter în colaborare cu profesorul Sarnoff Scott Stern de la MIT's Sloan School și organizația nonprofit Social Progress Imperative. În virtutea acestuia, s-a propus clasificarea țărilor funcție de dimensiuni multiple ale performanței sociale și de mediu în trei categorii principale: Nevoi umane de bază (hrană, apă, adăpost, siguranță); Bazele bunăstării (educație de bază, informare, sănătate și un mediu durabil) și Oportunitate (libertatea de alegere, libertatea de discriminare și accesul la învățământul superior). Porter consideră indicele „cel mai cuprinzător cadru dezvoltat pentru măsurarea progresului social și primul care măsoară progresul social independent de produsul intern brut (PIB)" [3]. Bunăstarea, dezvoltarea umană și sărăcia au multiple conexiuni existând un puternic consens că acestea au mai multe fațete și, în consecință, necesită instrumente de măsurare care implică mai multe dimensiuni. Necesitatea abordării multidimensionale a bunăstării, privind dincolo de indicatorii monetari, rezidă în motivații conceptuale și motivații empirice. Motivațiile conceptuale își au originea în

justificări filozofice, sociologice, economice și antropologice, pe când motivațiile empirice se manifestă datorită lipsei unei asocieri puternice între indicatorii monetari și dimensiunile relevante ale bunăstării [5]. Tradițional, bunăstarea este abordată prin prisma celor cinci dimensiuni: fizică, psihologică, socială, profesională și economică. Să detaliem puțin fiecare dintre acestea, evidențiind semnificația și modalitatea de manifestare. Astfel:

- *Bunăstarea fizică* se exprimă prin elemente cum ar fi sănătatea, accesul la servicii medicale de calitate, condiții de muncă adecvate, echilibru între muncă și viața personală. Abordarea acestei dimensiuni este justificată în special de schimbările tehnologice și cerințele profesionale în creștere care, de facto, generează stres fizic și mental.
- *Bunăstarea psihologică* presupune starea emoțională, motivația (atât intrinsecă, cât și ce extrinsecă), precum și sentimentul de satisfacție personală și profesională. Factorii care determină necesitatea acestei abordări se referă la faptul că mediul dinamic poate fi o sursă de incertitudine și presiune, dar poate genera și oportunități.
- *Bunăstarea socială* se referă la calitatea relațiilor interpersonale și sentimentul de apartenență la comunitate și la organizație. Justificarea analizei prin prisma aspectului social se exprimă în ideea că mediul caracterizat de diverse echipe, determină conexiuni sociale solide, care contribuie la crearea unui sprijin reciproc.
- *Bunăstarea profesională* înglobează dezvoltarea continuă a competențelor, oportunitățile de avansare în domeniul profesional, recunoașterea valorii muncii. Abordarea respectivei dimensiuni este justificată de faptul că mediul dinamic face ca dezvoltarea competențelor să devină o necesitate pentru menținerea competitivității sub aspectul de profesionist într-un anumit domeniu.
- *Bunăstarea economică* se exprimă prin stabilitate financiară, accesul la resurse financiare suficiente pentru o viață decentă. Necesitatea acordării atenției pentru această latură este determinată de faptul că sprijinul financiar sub forma asigurărilor, pensiilor și altor stimulente economice îmbunătățește siguranța.

Experiența diverselor societăți denotă faptul, că abordarea tradițională a dimensiunilor bunăstării nu ar fi suficientă pentru a reda întreaga gamă de manifestare a acesteia. Astfel, utilă devine abordarea cu care a venit Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (2004) prin lansarea Proiectului global de măsurare a progresului societăților, obiectivul de bază al acestuia fiind dezvoltarea sistemului de indicatori economici, sociali şi de mediu care ar măsura bunăstarea unei societăți [2]. Astfel, OCDE a conceput un cadru de măsurare a naturii multidimensionale a bunăstării cu scopul de a facilita monitorizarea progresului, dar și conceperea politicilor care ar susține condiții de viață mai bune și să ajute la îmbunătățirea rezultatelor viitoare centrate pe oameni [9]. Abordarea identifică dimensiunile cheie ale bunăstării actuale (Figura 2) și resursele care contribuie la bunăstarea viitoare (Figura 3).

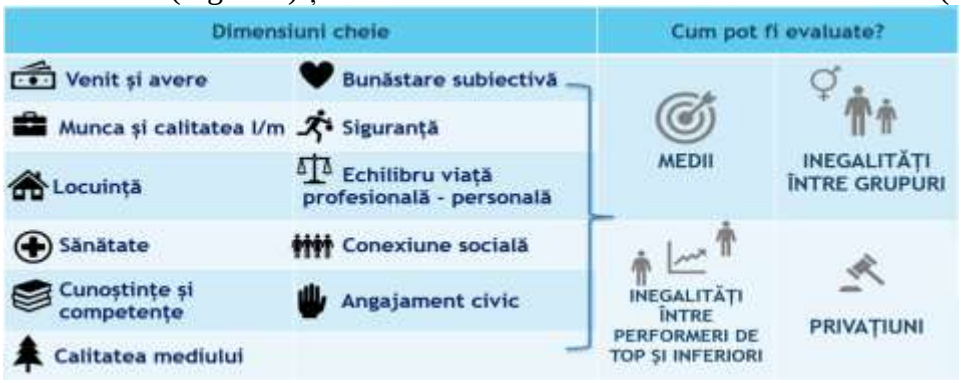

Figura 2. Dimensiuni de exprimare a bunăstării curente (OECD)
Sursa: Adaptat de autor după [9]

Evaluarea bunăstării indivizilor, comunităților și societăților necesită analizarea mai multor aspecte care contează pentru viața oamenilor. Această perspectivă holistică este și mai relevantă într-un context de schimbări rapide ale societății. Cadrul de bunăstare al OCDE ia în considerare rezultatele actuale de bunăstare și inegalitățile din acestea pentru a surprinde condițiile materiale care modelează opțiunile economice ale oamenilor, calitatea vieții și relațiile lor.

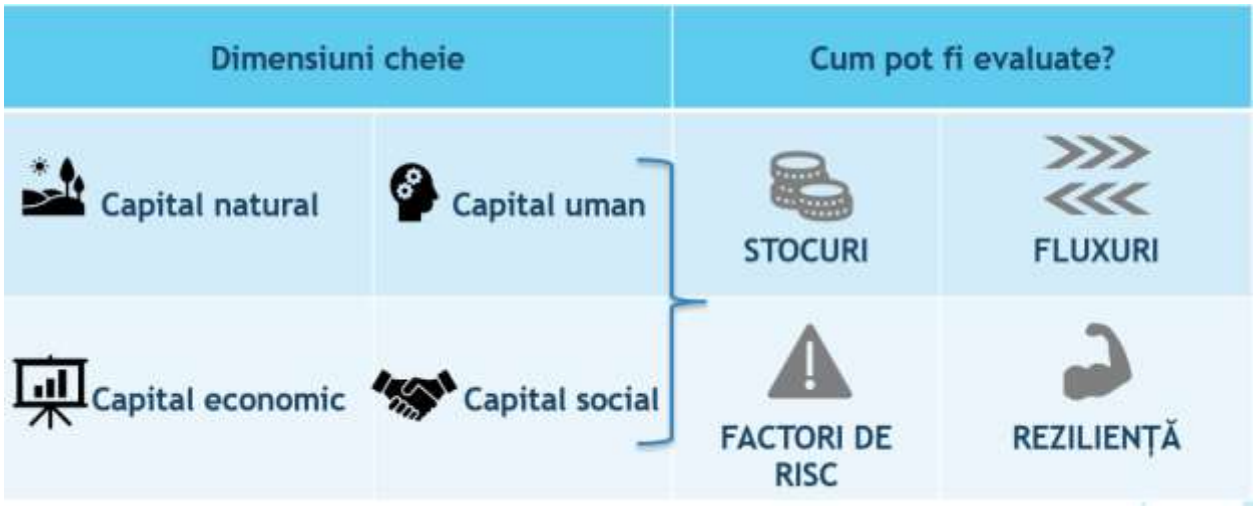

Figura 3. Resurse pentru bunăstarea viitoare
Sursa: Adaptat de autor după [9]

Cadrul include, de asemenea, resursele sistemice care sunt necesare pentru a susține bunăstarea în viitor și în limitele planetare și sociale. Cadrul poate sprijini guvernele și alți actori să elaboreze politici care promovează sinergiile între obiectivele economice, sociale și de mediu și care pun un accent semnificativ pe promovarea sănătății mintale la nivel individual și comunitar. Abordarea multidimensională a bunăstării, denotă faptul că aceasta, în esență, este un indicator social, dar care este dependendent în mod semnificativ de potențialul economic al țării, precum și de venitul național al acesteea. Astfel, bunăstarea poate fi considerată ca un rezultat determinat de indicatori pe dimensiuni diverse. Cuantificarea bunăstării, de cele mai multe ori, pornește de la analiza ei sub aspect obiectiv versus cel subiectiv. Bunăstarea subiectivă este noțiunea atribuită cazului în care se are în vedere „starea de spirit a oamenilor, care este un barometru al vieţii cotidiene, reflectând în plan subiectiv situaţia persoanelor şi variind în funcţie de contextul în care acestea trăiesc” [8].

Sub aspect economic, bunăstarea subiectivă se asociază cu starea de fericire, avându-se de fapt, în vedere stările cu încărcătură emoțională pozitivă, cum ar fi bucuria sau succesul. În sensul evaluării acesteea se face trimitere la gradul de satisfacție, care presupune măsura în care nevoile/ așteptările au fost realizate. Spre deosebire de aceasta, dimensiunea obiectivă a bunăstării înglobează în general o serie de aspecte cantitative, privite din exterior cu referire la o serie de elemente statistice de natură economică, socială sau de mediu. Astfel, dacă bunăstarea obiectivă este o dimensiune care permite compararea nivelului bunăstării între țări (pe diferite perioade temporale), atunci bunăstarea subiectivă permite identificrea determinanților bunăstării [1]. De remarcat este faptul, că bunăstarea redusă contribuie la înregistrarea unor costuri semnificative, acestea fiind mult peste doar cum se simt angajații. Impactul nefast al aceteea se răsfrânge asupre preformanței muncii, arderea profesională (burnout-ul) precum și probabilitatea părăsirii organizației.

Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică a prezentat un raport pentru anul 2023 care reflectă inclusiv pierderile asociate cu un grad redus al bunăstării (Figura 4).

Figura 4. Costuri ale bunăstării reduse
Sursa: Adaptat de autor după [10]

Astfel, în vederea construirii unei societăți durabile, este necesar să se adopte o abordare multidimensională și inovatoare în vederea promovării bunăstării factorului uman (Figura 5).

Concluzii

În final, privind reflecția complexității problemelor referitoare la dimensiunile bunăstării raportate la factorul uman, putem concluziona și evidenția următoarele elemente:

1. Necesitatea abordării holistice prin integrarea dimensiunilor bunăstării astfel încât acestea să fie evidențiate într-un mod echilibrat.
2. Impactul factorilor externi se remarcă prin implicarea tuturor părților interesate prin colaborare: autoritățile publice, angajatorii și comunitatea în general.
3. Este necesară dezvoltarea unor initiative cu grad înalt de adaptabilitate, care ar putea răspunde necesităților cetățenilor și organizațiilor societății.

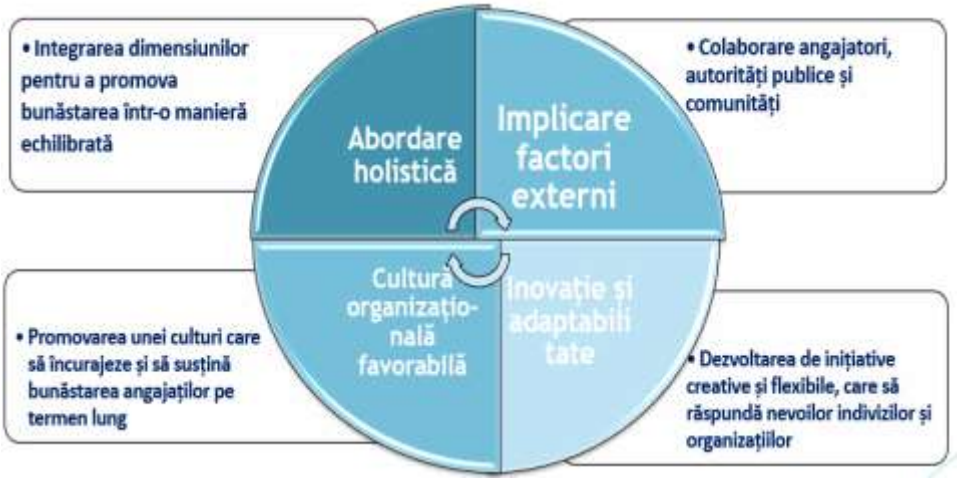

Figura 5. Abordări de implementat în vederea asigurării bunăstării
Sursa: Elaborat de autor

4. Dezvoltarea culturii organizaționale care să promoveze bunăstarea și încurajarea factorului uman pe termen lung, favorizând astfel adaptarea la dinamismul societății contemporane.

REFERINȚE:

1. BOGUȘ, A. Percepții ale bunăstării prin prisma dreptului la un nivel de trai, Culegere de articole ştiinţifice ale Conferinţei Ştiinţific Internaţional ”Competitivitate şi Inovare în economia cunoaşterii”, Ediţia a XXII-a , 25-26 septembrie 2020, Chişinău e-ISBN 978-9975-75-985-4 https://irek.ase.md/xmlui/bitstream/handle/1234567890/983/BOGUS-%20Angela_Conf%20ASEM_-25%20%E2%80%93%2026%20septembrie%202020_Articole.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
2. FRUNZE, O. Măsurători ai bunăstării și prosperării, în Administrarea Publică, Nr.4 2015 https://iap.gov.md/repository/files/original/d966960be002f6c2a1be89170126462401668 73d.pdf
3. LEVIS, L. Putting Social Progress on Par with Prosperity, in Harvard Magazine nov-dec 2015, https://www.harvardmagazine.com/2015/10/putting-social-progress-on-par-with-prosperity.
4. OEHLER-SINCAI, I.M. În căutarea unui indicator veritabil al bunăstării, 2016 https://www.researchgate.net/publication/309785534_IN_CAUTAREA_UNUI_INDICATOR_VERITABIL_AL_BUNASTARII.
5. SANTOS, M.E., SETH, S. Measurement and analysis of well-being, human development and poverty with multiple dimensions, 2023. https://www.researchgate.net/publication/374551719_Measurement_and_analysis_of_well-being_human_development_and_poverty_with_multiple_dimensions.
6. SMOCHINĂ, A., VLĂESCU, G. Bunăstarea și/ sau traiul decent al omului – interogație a trecutului și prezentului, în Studii juridice universitare, Nr.1-2 2019 https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/79-85_8.pdf.
7. TOMCEAC, A. Bunăstarea populației: evaluarea stării sociale actuale și direcțiile de creștere, în Economie, Finanțe, Politici Sociale, Demografie, Statistică și Econometrie 2018, UDC: 330.59+330.567.28 https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/68-75_1.pdf.
8. MARIAN, V. Bunăstarea subiectivă în România: factori care influențează satisfacția cu viața și bunăstarea mentală, în Calitate vieții, Nr.3 2019, https://revistacalitateavietii.ro/journal/article/view/145
9. A framework for improving current and future well-being https://www.oecd.org/en/topics/policy-issues/well-being-and-beyond-gdp.html#well-being-framework.
10. Employee well-being report, 2023, https://www.oecd.org/wise/Employee-well-being-report-pilot-2023.pdf.

Recunoștință

Articolul este elaborat în contextul realizării Proiectului „Consolidarea mecanismelor socio-economice și juridice de asigurare a bunăstării și securității cetățenilor” (CONSEJ 01.05.02).